ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 8. decembra 2011 *

Vo veci C-272/09 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie podané 15. júla 2009,

KME Germany AG, predtým KM Europa Metal AG, so sídlom v Osnabrücku (Nemecko),

KME France SAS, predtým Tréfimétaux SA, so sídlom v Courbevoie (Francúzsko),

KME Italy SpA, predtým Europa Metalli SpA, so sídlom vo Florencii (Taliansko),

v zastúpení: M. Siragusa, avvocato, A. Winckler, avocat, G. C. Rizza, avvocato, T. Graf, advokat, a M. Piergiovanni, avvocato,

odvolateľky,

* Jazyk konania: angličtina.

ďalší účastník konania:

Európska komisia, v zastúpení: E. Gippini Fournier a J. Bourke, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci C. Thomas, solicitor, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory J. N. Cunha Rodrigues, sudcovia U. Lõhmus, A. Rosas (spravodajca), A. Ó Caoimh a A. Arabadžiev,

generálna advokátka: E. Sharpston,
tajomník: K. Malaček, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 6. októbra 2010,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 10. februára 2011,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Svojím odvolaním KME Germany AG, predtým KM Europa Metal AG, KME France SAS, predtým Tréfimétaux SA, a KME Italy SpA, predtým Europa Metalli SpA (ďalej spoločne len „skupina KME“), navrhujú zrušenie rozsudku Súdu prvého stupňa Európskych spoločenstiev zo 6. mája 2009, KME Germany a i./Komisia (T-127/04, Zb. s. II-1167, ďalej len „napadnutý rozsudok“), ktorým tento súd zamietol ich návrh na zrušenie alebo zníženie pokút, ktoré im boli uložené na základe článku 2 písm. c) až e) rozhodnutia Komisie K(2003) 4820 v konečnom znení zo 16. decembra 2003 týkajúceho sa konania o uplatnení článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (Vec COMP/E-1/38.240 – Priemyselné rúry) (ďalej len „sporné rozhodnutie“).

Právny rámec

2 Článok 15 ods. 2 nariadenia Rady č. 17 zo 6. februára 1962 Prvého nariadenia implementujúceho články [81] a [82] Zmluvy (Ú. v. ES 13, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3) stanovoval:

„Komisia môže rozhodnutím uložiť podnikom alebo združeniam podnikov pokuty od 1 000 do 1 000 000 účtovných jednotiek alebo viac, ale nepresahujúcej 10 % obratu

v predchádzajúcom obchodnom roku každého podniku, ktorý sa zúčastnil porušenia, ak buď úmyselne, alebo z nedbalosti:

a) porušili článok 85 (1) alebo článok 86 zmluvy; alebo

b) porušili ktorýkoľvek záväzok uložený na základe článku 8 (1).

Pri stanovení pokuty sa bude posudzovať jednak závažnosť porušenia a tiež jeho trvanie."

3 Článok 17 nariadenia č. 17 stanovuje:

„Súdny dvor bude mať neobmedzenú právomoc v zmysle článku [229 ES] zmluvy pri revízii rozhodnutí, ktorými Komisia stanovila pokutu alebo periodickú penalizačnú platbu; môže zrušiť, znížiť alebo zvýšiť uloženú pokutu alebo periodickú penalizačnú platbu."

4 Nariadenie č. 17 bolo zrušené a nahradené nariadením Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy (Ú. v. ES L , 2003, s. 11; Mim. vyd. 08/002, s. 205), platným od 1. mája 2004. Článok 31 tohto nariadenia je ekvivalentný článku 17 nariadenia č. 17.

5 Oznámenie Komisie s názvom „Usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO" (Ú. v. ES C 9, s. 3; Mim. vyd. 08/001, s. 171, ďalej len „usmernenia"), platné v období prijatia sporného rozhodnutia, v preambule uvádza:

„Zásady tu načrtnuté by mali zabezpečiť priehľadnosť a nestrannosť rozhodnutí Komisie, rovnako v očiach podnikov, ako aj v očiach Súdneho dvora, pričom právomoci Komisie stanovovať pokuty v rozmedzí 10 % celkového obratu, ktoré jej prislúchajú na základe relevantnej legislatívy, ostávajú zachované. Tieto právomoci sa však musia riadiť koherentnou a nediskriminačnou politikou, konzistentnou s cieľmi sledovanými penalizáciou porušení pravidiel súťaže.

Nová metóda určovania výšky pokuty sa bude pridŕžať nasledujúcich pravidiel, ktoré začínajú od základnej čiastky [ktoré spočívajú v stanovení základnej sumy – *neoficiálny preklad*], ktorá sa bude zvyšovať s ohľadom na priťažujúce okolnosti, alebo znižovať s ohľadom na poľahčujúce."

6 Na základe bodu 1 usmernení táto „základná čiastka [základná suma – *neoficiálny preklad*] bude určená podľa závažnosti a dĺžky trvania porušovania pravidiel, čo sú jediné kritériá uvedené v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17".

7 Pokiaľ ide o závažnosť, bod 1A usmernení stanovuje, že pri posudzovaní závažnosti porušenia sa musí brať do úvahy jeho povaha, skutočný dosah na trh, ak ho možno merať, a veľkosť relevantného zemepisného trhu. Porušenia sa zadeľujú do troch kategórií: mierne porušenia, závažné porušenia a veľmi závažné porušenia.

8 Podľa usmernení sú veľmi závažnými porušeniami najmä horizontálne obmedzenia, ako sú „cenové kartely" a kvóty rozdelenia trhov. Predpokladaná základná suma pokuty predstavuje „nad 20 miliónov eur". Usmernenia vyjadrujú nutnosť diferencovane pristupovať k tejto základnej sume pokuty, aby sa zohľadnila povaha uskutočneného

porušenia, skutočná hospodárska schopnosť porušiteľov spôsobiť značnú ujmu iným subjektom, najmä spotrebiteľom, odstrašujúci účinok pokuty, ako aj právnické a ekonomické znalosti a infraštruktúra podnikov, ktoré im umožňujú rozpoznať porušujúcu povahu ich správania. Tiež sa spresňuje, že v prípade porušení, na ktorých sa zúčastňuje viac podnikov, by mohlo byť vhodné zohľadniť špecifickú záťaž, a teda aj reálny dosah porušujúceho správania každého podniku na hospodársku súťaž, predovšetkým tam, kde je značná disparita medzi veľkosťou podnikov, ktoré sa dopúšťajú porušení rovnakej povahy.

9 Pokiaľ ide o dĺžku trvania, usmernenia rozlišujú porušenia krátkodobé, vo všeobecnosti kratšie ako jeden rok, strednodobé, vo všeobecnosti jeden až päť rokov, a dlhodobé, vo všeobecnosti viac ako päť rokov. Pokiaľ ide o posledné uvedené, je upravená možnosť dodatočnej sumy pokuty, ktorá sa môže stanoviť za každý rok na 10 % sumy pokuty za závažnosť porušenia. Usmernenia stanovujú aj nárast zvýšení pokuty v prípade dlhodobých porušení s cieľom skutočne postihnúť obmedzenia, ktoré trvale spôsobovali škodlivé účinky vo vzťahu k spotrebiteľom, a zvýšiť motiváciu vzdať sa porušení či spolupracovať s Komisiou.

10 Podľa bodu 2 usmernení môže byť základná suma pokuty zvýšená v prípade priťažujúcich okolností, ako napríklad opakovaného porušenia toho istého typu tým istým podnikom alebo tými istými podnikmi. Podľa bodu 3 uvedených usmernení sa táto základná suma pokuty môže znížiť v prípade osobitných poľahčujúcich okolností, akými sú výlučne pasívna úloha určitého podniku alebo jeho úloha nasledovateľa pri uskutočňovaní porušenia, neuplatňovanie dohôd v praxi alebo účinná spolupráca podniku na konaní, nad rámec oznámenia Komisie o neuložení pokút alebo o ich znížení v prípade kartelov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 207, 1996, s. 4, ďalej len „oznámenie o spolupráci“).

11 Usmernenia boli nahradené od 1. septembra 2006 usmerneniami k metóde stanovenia pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003 (Ú. v. EÚ C 210, s. 2).

12 Uvedené oznámenie o spolupráci stanovuje podmienky, za ktorých môžu byť podniky spolupracujúce s Komisiou počas jej vyšetrovania týkajúceho sa kartelu oslobodené od uloženia pokuty alebo im môže byť znížená pokuta, ktorú by inak museli zaplatiť. Podľa časti B tohto oznámenia sa pokuta zníži najmenej o 75 % alebo sa pokuta neuloží vôbec najmä podniku, ktorý oznámi kartel Komisii ešte predtým, než pristúpi k overovaniu a kým ešte nedisponuje dostatočnými informáciami na preukázanie oznámeného kartelu alebo takému podniku, ktorý jej ako prvý poskytne rozhodujúce dôkazy na preukázanie kartelu. Podľa časti D uvedeného oznámenia možno podniku priznať zníženie pokuty o 10 % až 50 % najmä v prípade, keď ešte pred zaslaním oznámenia o výhradách poskytol Komisii informácie, dokumenty alebo iné dôkazy, ktoré prispeli k potvrdeniu existencie spáchaného porušenia.

13 Oznámenie o spolupráci bolo od 14. februára 2002 nahradené oznámením Komisie o oslobodení od pokút a znížení pokút v prípadoch kartelov (Ú. v. ES C 45, s. 3; Mim. vyd. 08/002, s. 155). Komisia však v tejto veci uplatňovala oznámenie o spolupráci, keďže podniky zohľadňovali práve toto oznámenie, keď s ňou spolupracovali.

Okolnosti predchádzajúce sporu

14 Odvolateľky sa spolu s inými podnikmi vyrábajúcimi polotovary z medi a zo zliatin medi, konkrétne s Wieland Werke AG, ako aj Outokumpu Oyj a Outokumpu Copper Products Oy (ďalej spoločne „skupina Outokumpu“), zúčastnili na karteli

spočívajúcom v dohode o cenách a rozdelení trhov v oblasti priemyselných rúr, konkrétne medených rúr dodávaných vo zvitkoch alebo v kotúčoch.

15 Po overovaní a vyšetrovaní Komisia 16. septembra 2003 prijala sporné rozhodnutie, ktorého zhrnutie je uverejnené v *Úradnom vestníku Európskej únie* z 28. apríla 2004 (Ú. v. EÚ L 125, s. 50).

16 Na účely tohto odvolania sú relevantné nasledujúce body napadnutého rozsudku, v ktorých Súd prvého stupňa zhrnul časť sporného rozhodnutia týkajúcu sa výpočtu pokuty:

„11 Pokiaľ ide po prvé o stanovenie východiskovej sumy pokuty, Komisia sa domnievala, že porušenie, ktoré spočívalo najmä v určení cien a rozdelení trhov, bolo z hľadiska svojej povahy veľmi závažným porušením (odôvodnenie č. 294 [sporného] rozhodnutia).

12 Pri určovaní závažnosti porušenia vzala Komisia do úvahy aj skutočnosť, že kartel mal vplyv na celé územie Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) (odôvodnenie č. 316 [sporného] rozhodnutia). Komisia ďalej skúmala skutočné účinky porušenia a konštatovala, že kartel ‚celkovo mal dopad na trh' (odôvodnenie č. 314 [sporného] rozhodnutia).

…

14 Nakoniec ešte Komisia v rámci určovania závažnosti porušenia zohľadnila skutočnosť, že trh s medenými priemyselnými rúrami je významným odvetvím, ktorého hodnota na úrovni EHP sa odhaduje na 288 miliónov eur (odôvodnenie č. 318 [sporného] rozhodnutia).

15 Vzhľadom na všetky uvedené okolnosti dospela Komisia k záveru, že predmetné porušenie treba považovať za veľmi závažné (odôvodnenie č. 320 [sporného] rozhodnutia).

…

19 Po štvrté Komisia kvalifikovala trvanie porušenia, ktoré trvalo od 3. mája 1988 do 22. marca 2001, ako ‚dlhodobé'. S ohľadom na dĺžku trvania porušenia preto Komisia považovala za vhodné zvýšiť východiskové sumy pokút uložených dotknutým podnikom o 10 % za každý rok trvania ich účasti v karteli…

…

21 Po šieste Komisia v súvislosti s poľahčujúcimi okolnosťami uviedla, že bez spolupráce so spoločnosťou Outokumpu by sa jej podarilo preukázať porušenie len za obdobie štyroch rokov, a znížila preto základnú sumu jej pokuty o 22,22 milióna eur, aby základná suma zodpovedala pokute, ktorá by jej bola uložená za toto obdobie (odôvodnenie č. 386 [sporného] rozhodnutia).

22 Nakoniec po siedme Komisia na základe oddielu D oznámenia o spolupráci… znížila sumu pokuty pre spoločnosť Outokumpu o 50 %, pre spoločnosť Wieland [Werke AG] o 20 % a pre skupinu KME o 30 % (odôvodnenia č. 402, 408 a 423 [sporného] rozhodnutia)."

Konanie pred Súdom prvého stupňa a napadnutý rozsudok

17 Na podporu prejednávanej žaloby odvolateľky uvádzali päť žalobných dôvodov, ktoré sa všetky týkali stanovenia výšky im uloženej pokuty. Žalobné dôvody sa zakladali na neprimeranom zohľadnení skutočného dopadu kartelu na účely výpočtu

východiskovej sumy pokuty, na neprimeranom vyhodnotení veľkosti odvetvia dotknutého kartelom, na nesprávnom zvýšení východiskovej sumy pokuty z dôvodu dĺžky trvania porušenia, na nezohľadnení určitých poľahčujúcich okolností a na nedostatočnom znížení pokuty na základe oznámenia o spolupráci.

18 Súd prvého stupňa zamietol každý z týchto žalobných dôvodov, ako aj žalobu ako celok.

Návrhy účastníkov konania

19 Svojím odvolaním Skupina KME navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok,

— pokiaľ je to možné a na základe dôkazov predložených Súdnemu dvoru čiastočne zrušil sporné rozhodnutie a znížil pokutu, ktorá jej bola uložená,

— zaviazal Komisiu na náhradu trov tohto konania, ako aj konania pred Súdom prvého stupňa alebo

— subsidiárne zrušil napadnutý rozsudok vrátane uloženia náhrady trov konania a vrátil vec na rozhodnutie Všeobecnému súdu.

20 Komisia navrhuje, aby Súdny dvor:

— zamietol odvolanie a

— zaviazal skupinu KME na náhradu trov konania.

O odvolaní

21 Skupina KME predkladá päť odvolacích dôvodov jednotlivo založených na rôznych nesprávnych právnych posúdeniach v súvislosti s dopadom porušenia na trh, so zohľadnením obratu a dĺžky trvania porušenia, ako aj spolupráce odvolateliek a nakoniec na porušení práva na účinné súdne preskúmanie.

O prvom odvolacom dôvode založenom na rôznych nesprávnych právnych posúdeniach v súvislosti s dopadom porušenia na trh

Argumentácia účastníkov konania

22 Odvolateľky uvádzajú, že ich prvý žalobný dôvod sa týka bodov 60 až 74 napadnutého rozsudku. Týmto bodom predchádza syntéza tvrdení účastníkov konania a stanovisko Súdu prvého stupňa k prípustnosti dvoch nových hospodárskych správ predložených žalobkyňami na účely preukázania neexistencie skutočného dopadu porušenia na trh, pričom Súd prvého stupňa v bode 59 napadnutého rozsudku dospel k záveru o prípustnosti uvedených správ.

23 Body 60 až 74 napadnutého rozsudku majú toto znenie:

„60 Pokiaľ ide o dôvodnosť tohto žalobného dôvodu, treba poukázať na to, že žalobkyne prostredníctvom neho spochybňujú tak hodnotenie závažnosti porušenia Komisiou…, ako aj rozdielne zaobchádzanie, ku ktorému Komisia pristúpila na základe trhových podielov dotknutých podnikov…

61 Pokiaľ ide najskôr o rozdielne zaobchádzanie s dotknutými podnikmi, v odôvodnení, ktoré Komisia v tejto súvislosti uviedla v napadnutom rozhodnutí, sa spomína najmä záujem na tom, aby sa zohľadnila ‚konkrétna váha každého podniku, a teda aj skutočný účinok ich protiprávneho konania na hospodársku súťaž' (odôvodnenie č. 322 [sporného] rozhodnutia). Treba však zdôrazniť, že k rozdielnemu zaobchádzaniu podľa podielov na dotknutom trhu, aké je opísané v odôvodneniach č. 326 až 329 [sporného] rozhodnutia, je Komisia oprávnená pristúpiť aj bez dôkazu o skutočnom dopade porušenia na trh.

62 Z judikatúry totiž vyplýva, že podiel každého z dotknutých podnikov na trhu, ktorý bol predmetom reštriktívneho postupu, predstavuje objektívne kritérium, ktoré udáva spravodlivú mieru zodpovednosti každého z nich, pokiaľ ide o potenciálnu škodlivosť uvedeného postupu pre riadnu hospodársku súťaž (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 29. apríla 2004, Tokai Carbon a i./Komisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Zb. s. II-1181, bod 197).

63 Rovnako pokiaľ ide o posúdenie závažnosti porušenia, treba uviesť, že aj keď Komisia nepreukázala, že kartel mal skutočný dopad na trh, nemá to vplyv na kvalifikáciu porušenia ako ‚veľmi závažného', a teda ani na výšku pokuty.

64 V tomto ohľade treba konštatovať, že zo systému Spoločenstva v oblasti sankcií za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, tak ako bol zavedený nariadením č. 17 a vyložený judikatúrou, vyplýva, že kartely si už z dôvodu svojej povahy zasluhujú prísnejšie pokuty. Ich prípadný skutočný dopad na trh, najmä otázka, nakoľko obmedzenie hospodárskej súťaže viedlo k vyššej cene na trhu, než aká by prevládala, pokiaľ by kartel neexistoval, nie je rozhodujúcim kritériom na určenie úrovne pokút (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora zo 7. júna 1983, Musique Diffusion française a i./Komisia, 100/80 až 103/80, Zb. s. 1825, body 120 a 129; zo 17. júla 1997, Ferriere Nord/Komisia, C-219/95 P, Zb. s. I-4411, bod 33; zo 16. novembra 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia, C-286/98 P, Zb. s. I-9925, body 68 až 77, a z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia, C-407/04 P, Zb. s. I-829, body 129 a 130; rozsudok Tokai Carbon a i./Komisia, už citovaný v bode 62 vyššie, bod 225; pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát M. Mischo k rozsudku Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, Mo och Domsjö/Komisia, C-283/98 P, Zb. s. I-9855, I-9858, body 95 až 101).

65 Treba dodať, že z usmernení vyplýva, že dohody alebo zosúladené postupy, ktorých predmetom je, tak ako v prejednávanej veci, predovšetkým určovanie cien a rozdelenie zákazníkov, môžu byť kvalifikované ako ‚veľmi závažné' už na základe svojej povahy, a to bez toho, aby bolo nevyhnutné charakterizovať takéto správania konkrétnym dopadom alebo geografickým rozsahom. Tento záver je podporený skutočnosťou, že zatiaľ čo opis „ závažných' porušení výslovne spomína dopad na trh a účinky v rozsiahlych oblastiach spoločného trhu, v opise ‚veľmi závažných' porušení naopak nie je nijaká zmienka o požiadavke skutočného dopadu na trh, či spôsobení účinkov v konkrétnej geografickej oblasti (rozsudok Súdu prvého stupňa z 25. októbra 2005, Groupe Danone/Komisia, T-38/02, Zb. s. II-4407, bod 150).

66 Len pre úplnosť treba dodať, že Súd prvého stupňa sa domnieva, že Komisia z právneho hľadiska dostatočným spôsobom preukázala skutočný dopad kartelu na dotknutý trh.

67 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že predpoklad žalobkýň, podľa ktorého je Komisia povinná, pokiaľ na stanovenie výšky pokuty využije skutočný dopad kartelu, vedecky preukázať existenciu hmatateľného hospodárskeho dopadu na trh a príčinnej súvislosti medzi dopadom a porušením, už bol v judikatúre odmietnutý.

68 Súd prvého stupňa totiž opakovane rozhodol, že skutočný dopad kartelu na trh treba považovať za dostatočne preukázaný, ak je Komisia schopná poskytnúť konkrétne a dôveryhodné údaje, z ktorých s primeranou pravdepodobnosťou vyplýva, že kartel mal dopad na trh (pozri najmä rozsudky Súdu prvého stupňa [z 18. júla 2005,] Scandinavian Airlines System/Komisia, [T-241/01, Zb. s. II-2917], bod 122; z 27. septembra 2006, Archer Daniels Midland/Komisia, T-59/02, Zb. s. II-3627, body 159 až 161; Jungbunzlauer/Komisia, T-43/02, Zb. s. II-3435, body 153 až 155; Archer Daniels Midland/Komisia, T-329/01, Zb. s. II-3255, body 176 až 178; Roquette Frères/Komisia, T-322/01, Zb. s. II-3137, body 73 až 75).

69 V tomto ohľade treba poznamenať, že žalobkyne nespochybňovali vecnú správnosť skutkových zistení opísaných v bode 13 vyššie, na ktorých Komisia založila svoj záver o existencii skutočného dopadu kartelu na trh, a to skutočnosť, že v období slabého dodržiavania kolúznej dohody ceny klesali a v ostatných obdobiach výrazne rástli, ďalej uskutočňovanie systému výmeny údajov o objeme predaja a úrovni cien, výrazný celkový podiel všetkých členov kartelu na trhu a skutočnosť, že príslušné trhové podiely členov kartelu ostali po celú dobu trvania porušenia pomerne stabilné. Žalobkyne len uviedli, že tieto skutočnosti nedokazujú, že predmetné porušenie malo skutočný dopad na trh.

70 Z judikatúry však vyplýva, že je legitímne, aby Komisia z údajov uvedených v predchádzajúcom bode vyvodila, že porušenie malo skutočný dopad na trh (pozri v tomto zmysle rozsudky Jungbunzlauer/Komisia, už citovaný v bode 68 vyššie, bod 159; Roquette Frères/Komisia, už citovaný v bode 68 vyššie, bod 78; z 27. septembra 2006, Archer Daniels Midland/Komisia, T-59/02, už citovaný v bode 68 vyššie, bod 165; Archer Daniels Midland/Komisia, T-329/01, už citovaný v bode 68 vyššie, bod 181; rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. decembra 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich a i./Komisia, T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, Zb. s. II-5169, body 285 až 287).

71 Pokiaľ ide o argument žalobkýň, že spis obsahuje príklady nedodržiavania kolúznych dohôd, treba poukázať na skutočnosť, že dopad na trh nemožno vylúčiť len na základe toho, že dohody neboli vždy členmi kartelu dodržiavané (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa, Groupe Danone/Komisia, [už citovaný,] bod 148).

72 Nemožno prijať ani argumenty, ktoré žalobkyne zakladajú na svojom vlastnom správaní. Skutočné správanie určitého podniku, tak ako ho tento podnik sám opisuje, je totiž na účely hodnotenia dopadu kartelu na trh irelevantné a zohľadniť možno len účinky porušenia ako celku (rozsudok Súdu prvého stupňa z 9. júla 2003, Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, T-224/00, Zb. s. II-2597, bod 167). Rovnako nemožno Komisii vytýkať, že v odôvodnení č. 303 napadnutého rozhodnutia konštatovala, že úvodná správa nemôže vyvrátiť jej závery o skutočných účinkoch porušenia na trh. Ekonometrická analýza, ktorú táto správa obsahuje, sa totiž venuje len číselným údajom, ktoré sa týkajú žalobkýň.

73 S ohľadom na všetky predchádzajúce úvahy teda treba tento žalobný dôvod zamietnuť ako nedôvodný.

74 V rámci svojej neobmedzenej právomoci a vo svetle predchádzajúcich úvah sa Súd prvého stupňa ďalej domnieva, že nie je vhodné spochybňovať spôsob, akým Komisia posúdila východiskovú sumu pokuty stanovenú na základe závažnosti."

24 Odvolateľky tvrdia, že Súd prvého stupňa nelogicky a neprimerane odôvodnil napadnutý rozsudok a dopustil sa nesprávneho právneho posúdenia tým, že rozhodol, že Komisia bola oprávnená pri stanovovaní východiskovej sumy pokuty, ktorá im bola uložená z dôvodu závažnosti porušenia, zohľadniť dopad kartelu na relevantný trh bez toho, aby bola povinná preukázať, že dohody skutočne mali taký dopad, a to vyvodením uvedeného dopadu z jednoduchých ukazovateľov. Navyše Súd prvého stupňa tým, že rozhodol, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne preukázala, že dohody mali dopad na trh, zjavne skreslil skutkové okolnosti a dôkazy hospodárskej povahy, ktorú mu predložila skupina KME.

25 Komisia najskôr tvrdí, že prvý odvolací dôvod je neúčinný. Odvolateľky totiž nerozvinuli argumentáciu proti bodom 60 až 65 napadnutého rozsudku, v ktorých sa Súd prvého stupňa domnieval, že nie je nevyhnutné preukázať konkrétny dopad porušenia na trh, či už by sa to týkalo rozdielneho zaobchádzania s dotknutými podnikmi, alebo závažnosti porušenia. Napadli len doplňujúce odôvodnenie Súdu prvého stupňa, v ktorom sa v bode 67 a nasl. napadnutého rozsudku uvedený súd domnieval, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne preukázala skutočný dopad kartelu na relevantný trh.

26 Komisia v každom prípade tvrdí, že prvý odvolací dôvod je neprípustný v rozsahu, v akom sa týka posúdenia skutkových okolností a dôkazov.

27 Tvrdí, že podľa jej názoru Súd prvého stupňa správne posúdil dôkazy.

28 Nakoniec tvrdí, že Súd prvého stupňa správne odôvodnil napadnutý rozsudok, najmä jeho bod 72, ktorým Súd prvého stupňa zamietol tvrdenia a dôkazy predložené odvolateľkami.

Posúdenie Súdnym dvorom

29 Odvolateľky nenamietajú proti záverom Súdu prvého stupňa týkajúcim sa klasifikácie porušenia ako „veľmi závažného porušenia“ v zmysle usmernení, ani rozlíšenia medzi podnikmi v závislosti od ich podielov na relevantnom trhu, aby sa zohľadnila špecifická váha každého z podnikov, a teda skutočný účinok jeho nedovoleného správania na hospodársku súťaž. Namietajú výlučne proti záverom Súdu prvého stupňa týkajúcim sa skutočného dopadu kartelu na trh ako skutočnosti zohľadňovanej na účely stanovenia základnej sumy pokuty.

30 Podľa bodu 1A usmernení hodnotenie kritéria závažnosti porušenia musí zohľadniť jeho skutočný dopad na trh len v prípade, že je merateľný.

31 Stanoviť skutočný dopad kartelu na trh totiž predpokladá, aby sa porovnala situácia na trhu v dôsledku kartelu so situáciou, ktorá by vyplývala z voľnej hospodárskej súťaže. Porovnanie si, vzhľadom na množstvo premenných, ktoré by mohli mať dopad na trh, nevyhnutne vyžaduje uplatnenie hypotéz.

32 V odôvodnení č. 300 sporného rozhodnutia Komisia zdôraznila nemožnosť stanoviť spôsob, ktorým by sa ceny vyvíjali v prípade neexistencie kartelu v priebehu obdobia trvania porušenia. Po odmietnutí tvrdení odvolateliek predložila indície, ktoré jej umožnili v odôvodnení č. 314 tohto rozhodnutia dospieť k záveru, že protisúťažný

systém celkovo spôsoboval účinky na trhu napriek tomu, že bolo nemožné presne ich vyčísliť.

33 Zo sporného rozhodnutia v prejednávanej veci teda vyplýva, že Komisia nepovažovala na účely výpočtu pokuty za možné zohľadniť takú fakultatívnu skutočnosť, akou je skutočný dopad porušenia na trh, keďže nebol merateľný. Tento záver nebol v napadnutom rozsudku spochybnený.

34 Súd prvého stupňa v bodoch 68 a 70 napadnutého rozsudku pripomenul judikatúru týkajúcu sa požiadaviek na dôkaz skutočného dopadu kartelu na trh. Navyše v bodoch 69 a 71 až 73 uvedeného rozsudku overil, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne preukázala skutočný dopad kartelu na dotknutý trh. Nad rámec nevyhnutného napriek tomu pristúpil k tomuto overeniu, ako je to uvedené v bode 66 predmetného rozsudku, a to po tom, ako správne v jeho bode 64 pripomenul, že skutočný dopad kartelu na trh nie je rozhodujúcim kritériom na určenie úrovne pokút. Z toho vyplýva, že odvolací dôvod, ktorý odvolateľky smerujú proti tejto časti odôvodnenia Súdu prvého stupňa, je neúčinný.

35 V každom prípade odôvodnenie Súdu prvého stupňa týkajúce sa odôvodnenia sporného rozhodnutia odpovedá na tvrdenie odvolateliek zhrnuté v poslednej vete bodu 38 napadnutého rozsudku, podľa ktorého odôvodnenie a záver obsiahnuté v spornom rozhodnutí a týkajúce sa skutočného dopadu kartelu na trhu sú nesprávne, nepodložené a protichodné. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že existujú dôkazy umožňujúce preukázanie existencie takéhoto dopadu, pričom však nespochybnil nemožnosť jeho presného zmerania.

36 Preto Súd prvého stupňa bez toho, aby si protirečil, jednak pripomenul zásadu, podľa ktorej skutočný dopad porušenia na trh nie je rozhodujúcim kritériom na určenie výšky pokút, a jednak overil odôvodnenie sporného rozhodnutia týkajúce sa existencie takéhoto dopadu.

37 V dôsledku toho odvolateľky, ako to vyplýva zo znenia ich prvého odvolacieho dôvodu, z preskúmania uskutočneného Súdom prvého stupňa nesprávne vyvodzujú, že dôsledok, ktorý má skutočný dopad porušenia na trh, by sa mal zohľadniť na účely výpočtu východiskovej sumy pokuty, ktorá im bola uložená. Toto tvrdenie je založené na chybnom predpoklade.

38 Pokiaľ ide o napadnutie skreslenia dôkazov hospodárskej povahy Súdom prvého stupňa, ktoré mu predložili odvolateľky, netvrdí sa, že Súd prvého stupňa vykladal tieto hospodárske správy takým spôsobom, ktorý by bol zjavne v rozpore s ich znením (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. februára 2011, Activision Blizzard Germany/Komisia, C-260/09 P, Zb. s. I-419, bod 57), ale skôr tak, že Súd prvého stupňa sa dopustil nesprávneho posúdenia obsahu týchto správ. V každom prípade odvolateľky presne neoznačili časti týchto správ, ktorých jasný a presný zmysel Súd prvého stupňa poprel. Z uvedeného vyplýva, že toto tvrdenie je neprípustné.

39 Z týchto skutočností vyplýva, že prvý odvolací dôvod sa musí zamietnuť.

O druhom odvolacom dôvode založenom na rôznych nesprávnych právnych posúdeniach pri zohľadňovaní obratu

Argumentácia účastníkov konania

40 Druhý odvolací dôvod sa týka bodov 85 až 94 napadnutého rozsudku. Týka sa predovšetkým bodov 90 až 94, ktoré znejú takto:

„90 Žalobkyne v tomto ohľade tvrdia, že výrobcovia priemyselných rúr nemajú vplyv na cenu medi, pretože tá sa stanovuje podľa [London Metal Exchange], a že o tom,

za akú cenu sa kov nakúpi, rozhodujú tí, ktorí nakupujú priemyselné rúry. Žalobkyne tiež zdôrazňujú, že výkyvy cien kovu nemajú nijaký vplyv na ich zisk.

91 Treba však konštatovať, že neexistuje nijaký platný dôvod, pre ktorý by sa obrat na relevantnom trhu mal počítať bez zahrnutia určitých výrobných nákladov. Ako už Komisia správne uviedla, vo všetkých priemyselných odvetviach existujú náklady spojené s konečným výrobkom, na ktoré výrobca nemá vplyv, ale ktoré aj napriek tomu tvoria podstatnú časť celej jeho činnosti, a preto nemôžu byť pri stanovovaní východiskovej sumy pokuty z jeho obratu vylúčené (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 15. marca 2000, Cimenteries CBR a i./Komisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Zb. s. II-491, body 5030 a 5031). Skutočnosť, že cena medi tvorí významnú časť konečnej ceny priemyselných rúr alebo že riziko výkyvov cien medi je dosť vyššie než u iných surovín, nemôže tento záver vyvrátiť.

92 Pokiaľ nakoniec ide o rôzne výhrady žalobkýň smerujúce k tomu, že namiesto použitia kritéria obratu na relevantnom trhu by bolo s ohľadom na odstrašujúci účel pokút a zásadu rovnosti zaobchádzania vhodnejšie stanoviť ich výšku podľa ziskovosti dotknutého odvetvia alebo podľa súvisiacej pridanej hodnoty, treba konštatovať, že tieto výhrady nie sú relevantné. V tomto ohľade treba najskôr konštatovať, že závažnosť porušenia sa určuje s odkazom na množstvo faktorov, v ktorých prípade Komisia disponuje voľnou úvahou (rozsudok Súdu prvého stupňa z 12. decembra 2007, BASF/Komisia, T-101/05 a T-111/05, Zb. s. II-4949, bod 65), pričom v tomto ohľade nebol stanovený záväzný alebo vyčerpávajúci zoznam kritérií, ktoré musia byť nevyhnutne zohľadnené (rozsudok Dalmine/Komisia, [už citovaný,] bod 129), a rozhodnutie o tom, aké faktory a číselné údaje sa zohľadnia, aby bola nastolená taká politika, ktorá zaistí dodržiavanie zákazov

uvedených v článku 81 ES, neprináleží súdu Spoločenstva, ale Komisii v rámci jej voľnej úvahy a v súlade s limitmi, ktoré vyplývajú zo zásady rovnosti zaobchádzania a z nariadenia č. 17.

93 Ďalej je nesporné, že obrat podniku alebo obrat na trhu je ako faktor na hodnotenie závažnosti porušenia nevyhnutne neurčitý a nedokonalý. Tento faktor nerobí rozdiel medzi odvetviami s vysokou pridanou hodnotou a odvetviami s nízkou pridanou hodnotou, ani medzi ziskovými podnikmi a podnikmi, ktorých ziskovosť je nižšia. Tak zákonodarca Spoločenstva, ako aj Komisia a Súdny dvor však obrat aj napriek jeho približnému charakteru v súčasnosti považujú za vhodné kritérium v oblasti práva hospodárskej súťaže na posúdenie veľkosti a hospodárskej sily dotknutých podnikov [pozri najmä rozsudok Musique Diffusion française a i./Komisia, [už citovaný,] bod 121; článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17, odôvodnenie č. 10 a články 14 a 15 nariadenia Rady (ES) č. 139/2004 Rady z 20. januára 2004 o kontrole koncentrácií medzi podnikmi (Ú. v. EÚ L 24, s. 1; Mim. vyd. 08/003, s. 40)].

94 S ohľadom na vyššie uvedené treba dospieť k záveru, že Komisia na účely určenia veľkosti dotknutého trhu oprávnene zohľadnila cenu medi.“

41 Podľa odvolateliek Súd prvého stupňa porušil právo Únie a neprimerane odôvodnil napadnutý rozsudok tým, že s cieľom stanoviť rozsah trhu zasiahnutého porušením a určiť faktor závažnosti pri pokute súhlasil s odkazom Komisie na trhovú hodnotu, ktorá nesprávne zahŕňala príjmy z predajov uskutočnených na trhu na vstupe, ktorý sa odlišoval od „kartelového“ trhu, napriek tomu, že členovia kartelu neboli do tohto trhu na vstupe vertikálne začlenení.

42 Tvrdia, že priemyselné odvetvie spracovania medi má svoje špecifické vlastnosti. Okamih nákupu kovu na London Metal Exchange, a tým aj jeho cenu, určuje predovšetkým zákazník. Hoci túto cenu fakturuje výrobca rúr svojmu zákazníkovi spolu so spracovateľskou maržou, jej zohľadnenie na účely výpočtu obratu podniku by bolo popretím hospodárskej reality trhu, ktorú charakterizuje najmä významná časť, ktorú v cene výrobku predstavujú náklady na základnú surovinu, a veľmi významné zmeny ceny tejto základnej suroviny. Tieto skutočnosti Súd prvého stupňa uviedol.

43 Podľa odvolateliek sa Súd prvého stupňa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že sa nedomnieval, že Komisia mala zohľadniť judikatúru Súdu prvého stupňa a svoju vlastnú rozhodovaciu prax, podľa ktorých je Komisia v prípade, že vypočítava východiskovú sumu pokuty alebo že uplatňuje 10 %-nú hranicu obratu, povinná zohľadniť vlastnosti relevantného trhu.

44 Ďalej tvrdia, že Súd prvého stupňa tým, že neodlíšil odvolateľky od iných podnikov, ktorých obrat nie je v takej miere ovplyvnený cenou základnej suroviny, porušil zásadu zákazu diskriminácie, ktorá ukladá, aby sa s rôznymi situáciami zaobchádzalo odlišne.

45 Odvolateľky nakoniec spochybňujú judikatúru, o ktorú sa opieral Súd prvého stupňa, zakladajúcu sa na miere voľnej úvahy Komisie. Domnievajú sa, že Súd prvého stupňa neskúmal, či kritériá uplatnené Komisiou na preukázanie závažnosti kartelu boli relevantné a primerané.

46 Komisia tvrdí, že v rozsahu, v akom odvolateľky navrhujú Súdnemu dvoru, aby spôsobom odlišným od Súdu prvého stupňa posúdil jedinečnosť či nejedinečnosť odvetvia priemyselných rúr, je tento odvolací dôvod neprípustný. Navyše Komisia spochybňuje aj skutkové okolnosti, tak ako ich opisuje skupina KME, a síce, že výrobcovia rúr

často konajú ako zástupcovia zákazníkov pri nákupe medi, a namieta proti tomu, že Súd prvého stupňa uviedol v tejto súvislosti svoje stanovisko.

47 V každom prípade Súd prvého stupňa v bode 91 napadnutého rozsudku oprávnene uviedol, že vo všetkých priemyselných odvetviach existujú náklady spojené s konečným výrobkom, na ktoré výrobca nemá vplyv, ale ktoré aj napriek tomu tvoria podstatnú časť celej jeho činnosti, a preto nemôžu byť pri stanovovaní východiskovej sumy pokuty z jeho obratu vylúčené.

48 Rovnako sa Súd prvého stupňa v bode 93 napadnutého rozsudku správne domnieval, že tak normotvorca, ako aj Komisia a Súdny dvor v súčasnosti považujú obrat, aj napriek jeho približnému charakteru, za vhodné kritérium v oblasti práva hospodárskej súťaže na posúdenie veľkosti a hospodárskej sily dotknutých podnikov.

Posúdenie Súdnym dvorom

49 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že na posúdenie závažnosti porušenia treba zohľadniť veľký počet skutočností, ktorých povaha a dôležitosť sa menia v závislosti od typu predmetného porušenia a osobitných okolností predmetného porušenia. Medzi tieto skutočnosti v závislosti od jednotlivých prípadov patria objem a hodnota tovarov, na ktoré sa porušenie vzťahuje, ako aj veľkosť a hospodárska sila podniku a v dôsledku toho vplyv, ktorý tento podnik môže uplatňovať na trhu (pozri v tomto zmysle rozsudok Musique Diffusion française a i./Komisia, už citovaný, bod 120).

50 Hoci Súdny dvor dospel k záveru, že pri určení výšky pokuty je možné zohľadniť tak celkový obrat podniku, ktorý je ukazovateľom veľkosti podniku a jeho hospodárskej sily, ako aj časť tohto obratu, ktorá pochádza z predaja tovaru, na ktorý sa porušenie vzťahuje, a je teda spôsobilá poskytnúť informáciu o rozsahu tohto porušenia, napriek tomu uznal, že celkový obrat podniku je len približným a nedokonalým ukazovateľom veľkosti takéhoto podniku (rozsudky Musique Diffusion française a i./Komisia, už citovaný, bod 121; zo 17. decembra 1998, Baustahlgewebe/Komisia, C-185/95 P, Zb. s. I-8417, bod 139; z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425, bod 243; z 18. mája 2006, Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, C-397/03 P, Zb. s. I-4429, bod 100, ako aj z 19. marca 2009, Archer Daniels Midland/Komisia, C-510/06 P, Zb. s. I-1843, bod 74).

51 Navyše Súdny dvor viackrát zdôraznil, že ani jednému z týchto číselných údajov netreba pripisovať neprimeranú dôležitosť v porovnaní s inými kritériami posúdenia závažnosti porušenia (rozsudky Musique Diffusion française a i./Komisia, už citovaný, bod 121; Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný, bod 243; z 18. mája 2006 Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný, bod 100, ako aj z 19. marca 2009, Archer Daniels Midland/Komisia, už citovaný, bod 74).

52 Súd prvého stupňa sa preto nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď v bode 93 napadnutého rozsudku pripomenul, že obrat, hoci nejasný a nedokonalý, ostáva primeraným kritériom na posúdenie veľkosti a hospodárskej sily dotknutých podnikov.

53 Ďalej Súd prvého stupňa bez toho, aby sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, v bode 97 napadnutého rozsudku rozhodol, že neexistuje nijaký platný dôvod na to, aby sa obrat na relevantnom trhu počítal s vylúčením určitých výrobných nákladov. Ako uviedla generálna advokátka v bode 141 svojich návrhov, zohľadnenie hrubého obratu v určitých prípadoch a jeho nezohľadnenie v iných by si vyžadovalo stanovenie

hranice vo forme pomeru medzi čistým obratom a hrubým obratom, ktorá by sa ťažko uplatňovala a viedla by k nekonečným a neriešiteľným sporom, vrátane uplatňovania tvrdení, že došlo k diskriminácii.

54 Napokon Súd prvého stupňa odôvodnil napadnutý rozsudok primeraným spôsobom a uskutočnil preskúmanie, ktoré mu prináleží. Keďže odvolateľky namietali proti použitiu obratu na účely ohodnotenia veľkosti relevantného trhu, Súd prvého stupňa v bode 88 napadnutého rozsudku zamietol tvrdenie Komisie, podľa ktorého by východisková suma pokuty uloženej žalobkyniam nemusela byť nevyhnutne nižšia než 35 miliónov eur, ak by cena medi bola vyvodená z obratu na trhu. Nakoniec v bodoch 90 a 91 rozsudku napadnutého rozsudku overil, či Komisia pri hodnotení veľkosti trhu nesprávne zohľadnila cenu medi.

55 Z týchto úvah vyplýva, že Súd prvého stupňa uskutočnil také preskúmanie, aké mu prináležalo, že odpovedal na žalobný dôvod uvedený odvolateľkami a že sa nedopustil nijakého nesprávneho právneho posúdenia, keď v bode 94 napadnutého rozsudku dospel k záveru, že Komisia oprávnene zohľadnila cenu medi na účely stanovenia veľkosti dotknutého trhu.

56 Pokiaľ ide o kritiku, podľa ktorej Súd prvého stupňa neskúmal, či kritériá uplatňované Komisiou na preukázanie závažnosti kartelu boli relevantné a primerané, treba pripomenúť, že v žalobe proti rozhodnutiu v oblasti hospodárskej súťaže prináleží žalobcovi, aby predložil žalobné dôvody v tomto ohľade, a nie Súdu prvého stupňa, aby *ex offo* preskúmal váhu skutočností zohľadnených Komisiou na účely stanovenia pokuty.

57 Druhý odvolací dôvod preto nie je dôvodný.

O treťom odvolacom dôvode založenom na rôznych nesprávnych právnych posúdeniach pri zohľadnení trvania porušenia

Argumentácia účastníkov konania

58 Odvolateľky uvádzajú, že ich tretí žalobný dôvod sa týka bodov 100 až 105 napadnutého rozsudku. Tvrdia, že Súd prvého stupňa porušil právo Únie a mylne, nelogicky a neprimerane odôvodnil tento rozsudok, keď potvrdil časť sporného rozhodnutia, v ktorej Komisia nesprávne uplatnila usmernenia a porušila zásady proporcionality a rovnosti zaobchádzania tým, že uložila najvyšší percentuálny podiel zvýšenia východiskovej sumy pokuty, ktorá im bola uložená, z dôvodu trvania porušenia.

59 Podľa odvolateliek z bodu 1B usmernení vyplýva, že cieľom zvýšenia pokuty z dôvodu trvania porušenia je „uvaľovanie efektívnych postihov za obmedzenia, ktoré mali škodlivý dosah na spotrebiteľov za dlhšie obdobie“. To, že medzi trvaním porušenia a jeho škodlivým účinkom musí existovať väzba, vyplýva aj z judikatúry. Súd prvého stupňa však neoveril, či Komisia pri posudzovaní závažnosti porušenia skutočne priznala prináležiacu dôležitosť skutočnosti, že intenzita a účinnosť kartelu sa v čase menili. Preto sa Súd prvého stupňa v bode 104 napadnutého rozsudku nesprávne domnieval, že 125 %-né zvýšenie východiskovej sumy pokuty nie je zjavne neprimerané.

60 Komisia uvádza, že Súdny dvor nie je kompetentný nahrádzať svojím vlastným posúdením výšky pokuty posúdenie uskutočnené Súdom prvého stupňa. Odvolací dôvod je teda neprípustný.

61 V každom prípade však Súd prvého stupňa poskytol jasné a logické vysvetlenie svojho posúdenia, ktoré odpovedalo na všetky žalobné dôvody uvedené KME.

Posúdenie Súdnym dvorom

62 Svojím tretím odvolacím dôvodom žalobkyne namietajú jednak proti zásade zvýšenia pokuty na účely zohľadnenia trvania porušenia a proti výsledku uplatnenia tejto zásady, pokiaľ ide konkrétne o zvýšenie základnej sumy pokuty za porušenie stanovenej na 35 miliónov eur o 125 %, aby sa zohľadnilo trvanie porušenia 12 rokov a 10 mesiacov, pričom každý rok účasti zodpovedá zvýšeniu 10 %. Základná suma pokuty tým bola zvýšená na 56,88 milióna eur.

63 Ako uviedla generálna advokátka v bode 162 svojich návrhov, kritika tohto výsledku sa zakladá na nesprávnom predpoklade, že zvýšenie predstavovalo 125 %, hoci predstavovalo len 62,51 % (56,88/35 = 1,6251).

64 Pokiaľ ide o zásadu zvýšenia pokuty, aby sa zohľadnilo trvanie porušenia, je nevyhnutné vecne preukázať priamy vzťah medzi týmto trvaním a väčšou ujmou spôsobenou cieľom Únie, ktorých sa týkajú predpisy hospodárskej súťaže.

65 Na účely uplatnenia článku 81 ods. 1 ES je totiž zohľadnenie konkrétnych účinkov dohody nadbytočné, pokiaľ sa zistí, že jej predmetom bolo vylúčenie, obmedzenie alebo skreslenie hospodárskej súťaže (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. júla 1966,

Consten a Grundig/Komisia, 56/64 a 58/64, Zb. s. 429). To platí, tak ako v prejednávanej veci, najmä v prípade dohôd obsahujúcich zjavné obmedzenia hospodárskej súťaže, akými sú stanovenie cien a rozdelenie trhu. Ak kartel zafixuje situáciu na trhu v okamihu jeho uzavretia, jeho dlhodobé trvanie môže upevňovať štruktúry trhu, čím sa zníži motivácia účastníkov kartelu inovovať a rozvíjať. Návrat do stavu voľnej hospodárskej súťaže bude tým ťažší a dlhší, čím bude dlhšie samotné trvanie kartelu.

66 Hoci sa intenzita a účinnosť kartelu v čase menili, platí tiež, že uvedený kartel pokračoval vo svojej existencii a v dôsledku toho o to viac v upevňovaní štruktúr trhu.

67 Pokiaľ ide o predpoklad úplného neuplatnenia dohody, je namieste pripomenúť, že bod 3 usmernení stanovuje, že účinné neuplatnenie dohôd alebo porušujúcich postupov môže predstavovať poľahčujúcu okolnosť vedúcu k zníženiu základnej sumy pokuty. Nezdá sa však, že by o takýto prípad šlo v prejednávanej veci, keďže odvolateľky, čo sa ich týka, nespochybňovali uplatnenie kartelu, ale len nezohľadnenie premennej intenzity tohto uplatnenia a skutočného a objektívneho dopadu kartelu na spotrebiteľov.

68 Navyše vyčísliť skutočnú ujmu pre spotrebiteľov môže byť zložité vzhľadom na množstvo prítomných premenných, najmä pri stanovovaní cien továrensky vyrábaného výrobku.

69 V každom prípade trvanie porušenia je uvedené normotvorcom Únie ako skutočnosť, ktorá sa musí zohľadniť pri stanovovaní výšky pokút.

70 Vzhľadom na tieto skutočnosti Súd prvého stupňa v bode 105 napadnutého rozsudku oprávnene zamietol ako nedôvodný žalobný dôvod týkajúci sa zvýšenia pokuty z dôvodu trvania kartelu.

71 Zo všetkých týchto skutočností vyplýva, že tretí odvolací dôvod nie je dôvodný.

O štvrtom odvolacom dôvode založenom na rôznych nesprávnych právnych posúdeniach týkajúcich sa zohľadnenia spolupráce odvolateliek

Argumentácia účastníkov konania

72 Odvolateľky uvádzajú, že ich štvrtý odvolací dôvod sa týka bodov 123 až 134 napadnutého rozsudku. Tvrdia, že Súd prvého stupňa porušil právo Spoločenstva, keď potvrdil časť sporného rozhodnutia, v ktorom im Komisia zamietla priznať zníženie pokuty z dôvodu ich spolupráce nad rámec pôsobnosti oznámenia o spolupráci, a to v rozpore s bodom 3 šiestou zarážkou usmernení, ako aj zásady spravodlivého zaobchádzania a rovnosti zaobchádzania.

73 Podľa odvolateliek sa malo priznať zníženie pokuty výlučne im, a to z dôvodu, že predložili dôkaz o dĺžke trvania porušenia na rozdiel od skupiny Outokumpu, ktorá poskytla len informáciu týkajúcu sa celkového trvania kartelu.

74 Komisia tvrdí, že v rozsahu, v akom skupina KME vyzýva Súdny dvor, aby svojím posúdením nahradil posúdenie Súdu prvého stupňa, je tento odvolací dôvod neprípustný.

75 Navyše tento dôvod je aj nedôvodný. Komisia tvrdí, že Súd prvého stupňa v odpovedi na všetky právne argumenty predložené skupinou KME poskytol jasné a logické vysvetlenie svojho posúdenia prípadov, v ktorých možno priznať čiastočné oslobodenie od pokuty.

76 Pokiaľ ide o zníženie pokuty skupine Outokumpu, Komisia uvádza, že ňou poskytnutá informácia umožnila vyšetrovať a hľadať dôkazy. Odvolateľky zjednodušili túto úlohu predložením dôkazov o viac než šestnásť mesiacov po skupine Outokumpu, avšak nič viac. Na rozdiel od toho, čo tvrdia odvolateľky vo svojom odvolaní, nemohlo sa im priznať ani čiastočné oslobodenie od pokuty v súlade s oznámením Komisie o oslobodení od pokút a znížení pokút v prípadoch kartelov, keďže takéto oslobodenie sa týka „skutočností, ktoré boli predtým Komisii neznáme", čo nebol prípad celkového trvania kartelu.

77 Komisia nakoniec zdôrazňuje, že uplatnenie čiastočného oslobodenia za predpokladu uvedeného odvolateľkami by bolo v rozpore s časťou D oznámenia o spolupráci, ktorá stanovuje zníženie pokuty v prípade, že podnik poskytne Komisii informácie, dokumenty alebo iné dôkazy, ktoré prispejú k preukázaniu existencie spáchaného porušenia.

Posúdenie Súdnym dvorom

78 Treba pripomenúť, že podľa oznámenia o spolupráci sa pokuta neuloží alebo vo veľmi významnej miere zníži výlučne tomu podniku, ktorý ako prvý predloží určujúce dôkazy na preukázanie existencie kartelu.

79 Práve v bodoch 144 a 145 napadnutého rozsudku Súd prvého stupňa skúmal okolnosti spolupráce odvolateliek a spolupráce skupiny Outokumpu. Ide však o skutkové zistenia a posúdenia, ktoré neprináleží Súdnemu dvoru preskúmavať v rámci odvolania.

80 Navyše vzhľadom na zistenie, podľa ktorého k spolupráci odvolateliek došlo neskôr ako k spolupráci skupiny Outokumpu, Súd prvého stupňa z neho v bode 147 napadnutého rozsudku správne vyvodil, že odvolateľky sa nenachádzajú v situácii porovnateľnej so situáciou skupiny Outokumpu a v dôsledku toho neboli diskriminované.

81 Nakoniec odvolateľky neuvádzajú, v čom sa Súd prvého stupňa dopustil zjavne nesprávneho posúdenia vo svojom odôvodnení rozvinutom v bodoch 130 a 131 napadnutého rozsudku, a najmä nevysvetľujú, v čom by predloženie dôkazov o skutkových okolnostiach už známych Komisii malo viac odôvodňovať zníženie pokuty z dôvodu poľahčujúcich okolností než skoršie predloženie pre Komisiu novej informácie. Z toho vyplýva, že toto tvrdenie je neprípustné, keďže je príliš nepresné.

82 Zo súhrnu týchto skutočností vyplýva, že štvrtý odvolací dôvod je čiastočne neprípustný a čiastočne nedôvodný.

O piatom odvolacom dôvode založenom na porušení práva na účinné súdne preskúmanie

Argumentácia účastníkov konania

83 Odvolateľky tvrdia, že Súd prvého stupňa porušil právo Únie a ich základné právo na účinné súdne preskúmanie bez prekážok tým, že pozorne a starostlivo nepreskúmal ich tvrdenia a neprimeraným a nerozumným spôsobom sa podriadil voľnej úvahe Komisie.

84 Odvolateľky tvrdia, že doktríny „miery voľnej úvahy“ a „súdnej zdržanlivosti“ by sa v súčasnosti nemali uplatňovať, keďže právo Únie sa teraz vyznačuje obrovskou výškou pokút ukladaných Komisiou, čo predstavuje vývoj, ktorý je často označovaný ako *de facto* „penalizácia“ práva hospodárskej súťaže Únie.

85 Navyše priama uplatniteľnosť výnimky stanovenej v článku 81 ods. 3 ES, zavedená nariadením č. 1/2003, prostredníctvom nahradenia skoršieho režimu povolení vylučuje, už na základe svojej definície, akúkoľvek voľnú úvahu Komisie pri uplatnení pravidiel hospodárskej súťaže, a teda predpokladá len veľmi obmedzený stupeň súdnej zdržanlivosti zo strany súdov, ktoré preskúmavajú ich uplatnenie Komisiou v konkrétnych prípadoch.

86 Odvolateľky navyše tvrdia, že miera voľnej úvahy Komisie by nemala byť odôvodnená údajnou väčšou kompetenciou Komisie na hodnotenie komplexných skutkových okolností a hospodárskych otázok. V tomto ohľade uvádzajú, že tak Súdny dvor, ako aj Súd prvého stupňa úspešne uskutočnili osobitne intenzívne súdne preskúmania komplexných prípadov.

87 Rovnako vzhľadom na neobmedzenú súdnu právomoc, ktorú Súdu prvého stupňa priznáva článok 229 ES a článok 31 nariadenia č. 1/2003, by Súd prvého stupňa nemal Komisii priznať nijakú mieru voľnej úvahy, a to nielen čo sa týka vhodnosti a primeranosti pokuty, ale aj čo sa týka pracovnej metódy prijatej Komisiou na účely uskutočnenia jej výpočtov. Podľa odvolateliek Súd prvého stupňa musí skúmať, ako Komisia v každom jednotlivom prípade posúdila závažnosť a trvanie protiprávneho správania, a teda môže nahradiť svojím vlastným posúdením posúdenie Komisie tak, že zruší, zníži alebo zvýši pokutu.

88 Odvolateľky tiež pripomínajú, že podľa Európskeho súdu pre ľudské práva uplatňovanie správneho práva a pokút samo osebe neporušuje článok 6 ods. 1 Európskeho dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“). Toto uplatňovanie by sa malo riadiť dostatočne silnými procesnými zárukami doplnenými systémom účinného súdneho preskúmania zahrnujúceho neobmedzenú súdnu právomoc na preskúmanie správnych rozhodnutí. Právo na „účinný prostriedok nápravy pred súdom“ bolo tiež zahrnuté do článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

89 Komisia najskôr tvrdí, že piaty odvolací dôvod je príliš všeobecný a nepresný na to, aby mohol byť preskúmaný Súdnym dvorom. Ďalej uvádza, že skupina KME nespochybňuje základnú štruktúru súdneho preskúmania rozhodnutí Komisie a neposkytuje žiadnu informáciu, ktorá by vysvetľovala, v čom odkazy Súdu prvého stupňa na voľnú úvahu Komisie preukazujú, že Súd prvého stupňa primerane nepreskúmal zákonnosť sporného rozhodnutia v duchu druhého až štvrtého odvolacieho dôvodu uvedených skupinou KME pred Súdom prvého stupňa.

90 Nakoniec sa skupina KME podľa Komisie obmedzila na odvolanie sa na „obvinenia trestnej povahy“ a na článok 6 ods. 1 EDĽP, neskúmala však dôsledky, ktoré z toho treba vyvodiť.

Posúdenie Súdnym dvorom

91 Svojím piatym odvolacím dôvodom odvolateľky namietajú jednak proti spôsobu, ktorým Súd prvého stupňa vyhlásil, že je povinný zohľadniť širokú mieru voľnej úvahy Komisie, a jednak proti spôsobu, ktorým v skutočnosti preskúmal sporné rozhodnutie. V tomto ohľade sa odvolávajú na článok 6 EDĽP, ako aj na Chartu, pričom však presne neuvádzajú, či v tomto ohľade spochybňujú zásady súdneho preskúmania alebo spôsob, ktorým Súd prvého stupňa vykonal toto preskúmanie v prejednávanej veci.

92 Zásada účinnej súdnej ochrany predstavuje základnú zásadu práva Únie, ktorá je v súčasnosti vyjadrená v článku 47 Charty (pozri rozsudok z 22. decembra 2010, DEB, C-279/09, Zb. s. I-13849, body 30 a 31; uznesenie z 1. marca 2011, Chartry, C-457/09, Zb. s. I-819, bod 25, ako aj rozsudok z 28. júla 2011, Samba Diouf, C-69/10, Zb. s. I-7151, bod 49).

93 Súdne preskúmanie rozhodnutí inštitúcií bolo zavedené zakladajúcimi zmluvami. Okrem preskúmania zákonnosti teraz upraveného v článku 263 ZFEÚ, sa zaviedlo aj neobmedzené súdne preskúmanie, pokiaľ ide o sankcie upravené nariadeniami.

94 Čo sa týka kontroly zákonnosti, Súdny dvor rozhodol, že hoci v oblastiach, v ktorých dochádza ku komplexným hospodárskym posúdeniam, Komisia disponuje mierou voľnej úvahy v hospodárskej oblasti, neznamená to, že by sa súd Únie mal zdržať preskúmania toho, ako Komisia vykladá údaje hospodárskej povahy. Súd Únie totiž musí najmä nielen preveriť vecnú presnosť predložených dôkazov, ich spoľahlivosť a súladnosť, ale aj preskúmať, či tieto dôkazy predstavujú súhrn podstatných údajov, ktoré musia byť zohľadnené pri posúdení komplexnej situácie, a či sú spôsobilé opodstatniť závery, ktoré sa z nich vyvodili (pozri rozsudky z 15. februára 2005, Komisia/

Tetra Laval, C-12/03 P, Zb. s. I-987, bod 39, ako aj z 22. novembra 2007, Španielsko/Lenzing, C-525/04 P, Zb. s. I-9947, body 56 a 57).

95 Pokiaľ ide o výšku pokuty za porušenia práva hospodárskej súťaže, článok 15 ods. 2 druhý pododsek nariadenia č. 17 uvádza, že na účely stanovenia pokuty bude treba okrem závažnosti porušenia zohľadniť aj jeho trvanie.

96 Súdny dvor rozhodol, že na určenie výšky pokuty je nutné zohľadniť trvanie porušení a všetky faktory, ktoré môžu ovplyvniť posúdenie ich závažnosti, akými sú konanie každého z podnikov, úloha, ktorú každý z nich hrá pri vytvorení zosúladených postupov, prospech, ktorý z týchto postupov podniky mohli získať, ich veľkosť a hodnota dotknutého tovaru, ako aj nebezpečenstvo, ktoré porušenia tohto typu predstavujú pre Európske spoločenstvo (rozsudky Musique Diffusion française a i./Komisia, už citovaný, bod 129; Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný, bod 242, ako aj z 3. septembra 2009, Prym a Prym Consumer/Komisia, C-534/07 P, Zb. s. I-7415, bod 96).

97 Súdny dvor tiež uviedol, že sa musia zohľadniť také objektívne skutočnosti, akými sú obsah a trvanie protisúťažných správaní, ich počet a ich intenzita, veľkosť dotknutého trhu a poškodenie, ktoré utrpel verejný hospodársky poriadok. Analýza musí tiež zohľadniť relatívny význam a trhový podiel zodpovedných podnikov, ako aj prípadnú recidívu (rozsudok zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, bod 91).

98 Tento veľký počet skutočností ukladá Komisii, aby podrobne preskúmala okolnosti porušenia.

99 Na účely transparentnosti Komisia prijala usmernenia, v ktorých uviedla, z akých dôvodov zohľadní takú či onakú okolnosť porušenia a dôsledky, ktoré z toho môžu byť vyvodené pre výšku pokuty.

100 Usmernenia, o ktorých Súdny dvor rozhodol, že predstavujú orientačné pravidlo správania, ktorého sa treba v praxi pridŕžať a od ktorého sa správny orgán nemôže v jednotlivom prípade odkloniť bez uvedenia dôvodov, ktoré sú v súlade so zásadou rovnosti zaobchádzania (rozsudok z 18. mája 2006, Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný, bod 91), sa obmedzujú na opis metódy preskúmania porušenia uplatňovanej Komisiou a kritérií, ktoré si Komisia stanovila, aby ich zohľadňovala pri určovaní výšky pokuty.

101 Treba pripomenúť povinnosť odôvodnenia aktov Spoločenstva. V prejednávanej veci má táto povinnosť osobitnú dôležitosť. Komisii prináleží, aby odôvodnila rozhodnutie a najmä vysvetlila zváženie a zhodnotenie zohľadnených skutočností (pozri v tomto zmysle rozsudok Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný, bod 87). Existencia odôvodnenia musí byť overená súdom *ex offo*.

102 Ďalej prináleží súdu Únie, aby uskutočnil preskúmanie zákonnosti, ktoré mu prislúcha na základe dôkazov predložených žalobcom na podporu uvádzaných dôvodov. Počas tejto kontroly sa súd v snahe vyhnúť sa vykonaniu podrobného vecného a právneho preskúmania nemôže opierať o mieru voľnej úvahy Komisie, a to ani pokiaľ ide o výber zohľadnených dôkazov pri uplatňovaní kritérií uvedených v usmerneniach, ani pokiaľ ide o hodnotenie týchto dôkazov.

103 Preskúmanie zákonnosti je doplnené neobmedzenou súdnou právomocou, ktorá bola priznaná súdu Únie článkom 17 nariadenia č. 17 a teraz je zakotvená v článku 31 nariadenia č. 1/2003 v súlade s článkom 261 ZFEÚ. Táto právomoc oprávňuje súd, aby nad rámec jednoduchej kontroly zákonnosti sankcie nahradil posúdenie Komisie svojím posúdením a v dôsledku toho zrušil, znížil alebo zvýšil uloženú pokutu alebo penále (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375, bod 692).

104 Treba však zdôrazniť, že výkon neobmedzenej súdnej právomoci neznamená preskúmanie *ex offo*, a tiež pripomenúť, že konanie pred súdmi Únie je kontradiktórne. S výnimkou dôvodov verejného poriadku, medzi ktoré patrí neexistencia odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, ktoré je súd povinný preskúmavať *ex offo*, prináleží žalobcovi, aby uviedol žalobné dôvody proti dotknutému rozhodnutiu a predložil dôkazy na podporu týchto dôvodov.

105 Táto požiadavka procesnej povahy nie je v rozpore s pravidlom, podľa ktorého, pokiaľ ide o porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, prináleží Komisii, aby preukázala porušenia, ktoré zistila, a predložila dôkazy, ktoré z právneho hľadiska dostatočne preukážu existenciu okolností spôsobujúcich porušenie. Od žalobcu sa totiž v rámci súdnej žaloby vyžaduje, aby označil sporné časti napadnutého rozhodnutia, uviedol v tomto ohľade svoje výhrady a predložil dôkazy, ktoré môžu predstavovať vážne indície preukazujúce dôvodnosť jeho výhrad.

106 Pri preskúmaní upravenom zmluvami sa teda predpokladá, že súd Únie uskutoční tak právne, ako aj vecné preskúmanie a že má právomoc posúdiť dôkazy, zrušiť napadnuté rozhodnutie a zmeniť výšku pokút. Nezdá sa preto, že preskúmanie zákonnosti

podľa článku 263 ZFEÚ, doplnené neobmedzenou súdnou právomocou, pokiaľ ide o výšku pokuty, podľa článku 31 nariadenia č. 1/2003, by bolo v rozpore s požiadavkami zásady účinnej súdnej ochrany podľa článku 47 Charty.

107 Z toho vyplýva, že piaty odvolací dôvod je nedôvodný v rozsahu, v akom sa týka pravidiel súdneho preskúmania vzhľadom na zásadu účinnej súdnej ochrany.

108 V časti, v ktorej sa týka spôsobu, ktorým Súd prvého stupňa preskúmal sporné rozhodnutie, sa piaty odvolací dôvod prelína s druhým a so štvrtým odvolacím dôvodom, a teda už bol predmetom preskúmania Súdnym dvorom.

109 V tomto ohľade treba uviesť, že hoci Súd prvého stupňa viackrát najmä v bodoch 35 až 37, 92, 103, 115, 118, 129 a 141 napadnutého rozsudku odkazoval na „voľnú úvahu“ a „podstatnú mieru voľnej úvahy“ alebo na „širokú mieru voľnej úvahy“ Komisie, takéto odkazy mu nezabránili vykonať plné a úplné právne a vecné preskúmanie, ktoré bol povinný vykonať.

110 Zo všetkých týchto skutočností vyplýva, že piaty odvolací dôvod nie je dôvodný.

111 V dôsledku toho, keďže nemožno prijať žiaden z odvolacích dôvodov uvedených skupinou KME na podporu jej odvolania, je namieste toto odvolanie zamietnuť.

O trovách

112 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku uplatniteľného na základe článku 118 toho istého rokovacieho poriadku na konanie o odvolaní účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať skupinu KME na náhradu trov konania a táto skupina nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu trov tohto konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Odvolanie sa zamieta.**

2. **KME Germany AG, KME France SAS a KME Italy SpA sú povinné nahradiť trovy konania.**

Podpisy